

XARXA D'INSTITUTS CONNECTATS PEL CANVI

Montserrat Nadal,
coordinador de Pissarra

Els vents del canvi metodològic i de la recerca de la innovació han arribat també als instituts de secundària de les Illes Balears.

El curs passat va començar a caminar la Xarxa d'Instituts Connectats pel Canvi, amb un primer equip de quatre centres escolars. En parlem amb dues de les seves promotores: na Xisca Bonet, cap d'estudis de l'IES Porto Cristo; i n'Eulàlia Gelabert, cap del departament d'orientació d'aquest centre de la zona costanera del Llevant de Mallorca.

Com varen ser els orígens de la Xarxa d'Instituts?

Alguns de nosaltres, d'aquí de l'institut, érem conscients que ni el professorat ni l'alumnat veia significatiu l'aprenentatge que estàvem fent en els nostres centres, i que ens trobàvem impartint un coneixement aïllat, fragmentat per parcel·les, que costava relacionar amb allò que seria funcional fora de les aules. Un altre dels punts de partida bàsics va ser, també, la necessitat de l'educació inclusiva. Consideràrem que el treball cooperatiu i la implantació del treball per projectes eren metodologies vàlides per a millorar aquests aspectes.

Vàrem saber que a l'IES Antoni Maura de Palma havien començat a fer feina en aquesta línia amb la implantació de l'Aprenentatge Basat en Problemes (APB). Havien començat a fer formació en aquesta nova metodologia pedagògica, amb visites a alguns instituts innovadors de Catalunya, com és el cas de l'IES Jacint Verdaguer de Sant Sadurní d'Anoia, on coincidírem el mes de maig

de 2015. Ells (els docents de l'IES Antoni Maura) varen ser els primers en posar-ho en pràctica el curs 2014-15 i foren qui ens proposaren trobar-nos, fer qualche cosa de manera conjunta per tal de donar coherència a tot aquest moviment que tot just havia començat el seu camí. Necessitàvem dotar-nos d'un mètode que fos seriós i que ens asseguràs que allò que feiem ho feiem bé, unir esforços i compartir les experiències de cada un dels centres docents amb la col·laboració de la Universitat de les Illes Balears i l'Institut de Recerca i Innovació Educativa (IRIE).

Una persona que forma part de la Xarxa de centres de primària per a la innovació ens comentava que el que cal és una nova mirada del docent, un canvi important de la seva perspectiva. Hi estau d'acord?

Sí, i més en tractar-se de professorat de secundària, una etapa en la qual l'aplicació d'aquesta metodologia és més difícil i una mica més complexa, pel fet de disposar d'uns docents i una distribució de l'ensenyament molt fragmentat en distintes especialitats. En el cas de primària, i sobretot en l'etapa d'infantil, la

formació i la manera de fer feina és molt més unitària, no hi apareix tant la figura de l'especialista, del docent gelós del seu redol en el camp del coneixement. En aquest aspecte, hem d'aprendre de les companyes i els companys d'infantil i de primària i ser capaços de canviar el xip en aquest sentit: hem de deixar de ser professors de matemàtiques, física o llengua anglesa; som professors de l'IES Porto Cristo. Rompre aquestes inèrcies i la seguretat que ens dóna seguir dins la nostra "zona de confort" com a ensenyants és una passa molt important.

De quina manera heu començat a aplicar aquesta nova metodologia en el vostre institut, aquest Pla d'Innovació Pedagògica?

Va ser a partir del passat curs escolar, a primer i tercer d'ESO, cursos en els qual començava a implantar-se la LOM-CE, i aprofitarem les tres hores que teníem de lliure disposició per a començar a fer aquest treball per competències. També ho vàrem aplicar a quart del programa de Diversificació curricular. En el curs escolar actual, l'aplicam a primer, segon i tercer de secundària.

Pretenem que sigui un projecte obert, i que el pugui veure tot el centre; de fet, tenim una carpeta d'aprenentatge ba-

sat en els problemes oberta a tothom, amb un accés totalment lliure. Cal tenir en compte, també, que en el nostre centre hi ha una demanda molt forta de formació per part del professorat, tant al llarg del curs passat com d'aquest, amb més d'un 80% del total de la plantilla que s'inscriu per a formar-se en les noves metodologies innovadores.

Un altre aspecte que cuidam molt és la difusió que feim de les nostres pràctiques cap a l'exterior, amb la realització de diferents exposicions obertes al públic de la nostra localitat, a l'abast de tota la comunitat educativa i de la població de Porto Cristo en general; com per exemple, l'exposició que es prepara per a celebrar el Xè aniversari de l'IES. És molt important transmetre als nostres alumnes que allò que aprenen a l'institut té a veure amb el que passa a l'exterior, és significatiu: l'escola i el món no són dos mons oposats, sinó que es complementen i s'enriqueixen mútuament.

Un cop acabat el primer trimestre d'aquest curs escolar, quina valoració en feis?

Consideram que ha anat bé, que tot plegat ens du una feineda, sobretot després

d'un primer any en què ho vàrem de dissenyar tot de bell nou; la implicació que hi hem dedicat ha estat molt forta. Però el més important és que els grans beneficiats són els nostres alumnes: és molt important tot el que aprenen gràcies a l'aplicació del treball cooperatiu, que és complementari a tots els altres continguts del currículum; els sistemes no s'exclouen sinó que es reforcen un amb l'altre. Per exemple, amb tot el que ha passat a Síria al llarg dels darrers mesos, el que s'ha treballat a classe en relació a aquesta qüestió els ha ensenyat a valorar molt més el valor de la solidaritat, a ampliar la visió que tenien del món. Creim que val molt la pena, tot i que encara hi ha aspectes que hem de "pulir" i anar millorant.

Davant els dubtes de la gent que es pot demanar si amb aquest tipus de mètode es descuida l'aprenentatge del currículum, els podríem demanar si el fet d'aprendre per competències, d'ampliar l'àmbit competencial dels alumnes, no és això també part del currículum que els nostres alumnes han d'adquirir? Ho feim, en aquests espais, des de la cooperació i des d'un aprenentatge molt significatiu, molt relacionat amb el seu entorn i el món real.

Quins creis que són els ingredients necessaris perquè aquests Plans d'Innovació Pedagògica funcionin?

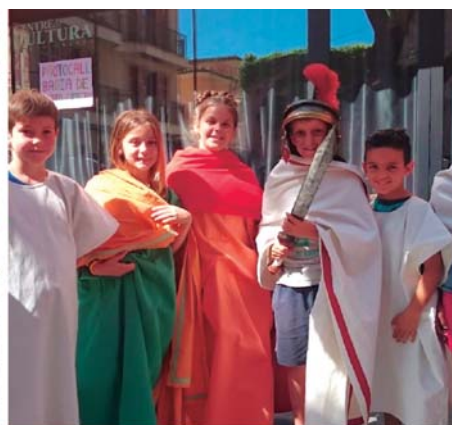

En primer lloc, la implicació constant i entusiasta de la gent que hi pren part. En el cas del nostre institut, podem dir que comptam amb un equip directiu molt compromès, que ha cregut fermament en aquestes noves pràctiques d'aprenentatge actualitzades; i amb una gran majoria del claustre de professors que s'hi ha involucrat de valent, amb molt d'interès per a formar-se en aquesta nova metodologia.

I les famílies dels alumnes, com han valorat aquest nou projecte?

De manera molt positiva, ja des de la primera experiència que posàrem en marxa el curs passat. No ens ha arribat cap crítica negativa per part dels pares i mares de l'alumnat, més aviat el contrari. Perquè han vist que fins i tot els alumnes amb necessitats específiques de suport educatiu han gaudit molt més amb la feina per projectes, i estan molt contents amb els resultats obtinguts. A més, amb aquestes noves pràctiques, els alumnes se senten protagonistes del seu procés d'aprenentatge. Te'n posarem alguns exemples:

Al Centre de Cultura de Porto Cristo, es va muntar una exposició sobre les troballes que s'havien fet a un vaixell romà

que es va enfonsar a les aigües del port. Els alumnes de primer d'ESO de l'IES varen fer el muntatge de l'exposició i, a més, varen fer de guia de totes les persones que anaren a visitar-la. Amb motiu de la diada de Sant Jordi, els nostres alumnes varen adaptar un conte clàssic amb els valor moderns i l'interpretaren, amb titelles, davant els escolars d'infantil i primària dels altres centres escolars de la nostra localitat. Tots aquests fets fan que el seu aprenentatge tenguin un significat, que se sentin protagonistes i alhora responsables, que siguin capaços de fer feina en equip, que aprenguin a demanar les coses, a respectar els distints nivells d'aprenentatge dels seus companys, a saber cercar el consens entre diferents; unes habilitats imprescindibles per al moment en què es produeixi el seu accés al món laboral.

Què els diríeu a aquells companys i companyes docents que no acaben de veure clar la implantació d'aquest nou sistema?

Que val la pena, de totes totes, posar en pràctica algun tipus de Pla d'Innovació Pedagògica. Si bé és cert que al principi costa molt, el fet de sortir de la nostra zona de confort, perquè estam acostumats a fer allò que ja tenim tant per mà, els resultats que s'obtenen i, sobretot, el benefici que en treuen els alumnes, són altament satisfactoris. A més, cal que la gent tenguin molt clar que aquests projectes de treball cooperatiu no vénen a "destruir" tot allò que de manera tradicional vé marcat en el currículum, sinó a complementar-lo amb unes pràctiques didàctiques i pedagògiques més actualitzades. En aquest sentit, les assignatures "de tota la vida" són com una mena de capsa d'eines per a aplicar cada un dels projectes de treball cooperatiu que duim a terme; si tu agafes una matèria com les matemàtiques o les llengües, quan l'apliques a un dels projectes de feina, li dones un sentit, la relaciones amb la vida real, amb el dia a dia dels nostres alumnes.

La posada en marxa d'aquest projecte ha incidit, també, de manera positiva en la millora de la convivència en el centre?

Tot i que el nostre institut és un centre complicat, els casos de conductes molt greus són puntuals. També és cert que,

des de fa molts d'anys, feim feina amb el conflicte entès d'una manera positiva. La implantació del treball cooperatiu per projectes és un element de canvi que ajuda a la millora en aquest aspecte i en d'altres; la nostra idea és que sigui com una mena de "taca d'oli" i es vagi estenent cada vegada més.

Quina mena de suport heu rebut per part de la Conselleria?

Des del primer moment, hem estat tractats des del respecte, el suport i el reconeixement de la nostra feina. A l'hora de dissenyar els Plans Integrals de Millora o d'elaborar el Pla per a la Convivència, des de la Conselleria han volgut saber la nostra opinió i ens han demanat la nostra col·laboració. En aquests moments, l'Institut de Recerca i Innovació Educativa (IRIE) dóna suport i assessora la Xarxa d'Instituts mitjançant activitats de transferència del coneixement i de suport a la innovació a través de la cooperació amb els grups de recerca del propi Institut.

En tot cas, el que ens agradaria és que la dotació de personal per a poder dur endavant els Plans d'Innovació Pedagògica, que inclou l'aprenentatge per projectes, fos molt més adequada a les necessitats dels centres docents que

han optat per aquest nou model pedagògic. Trobam que està poc dotada, hi manquen professionals per a poder realitzar la tasca en condicions.

Quins centres formen part de la Xarxa d'Instituts Connectats pel Canvi?

Els centres que vàrem impulsar, de forma inicial, la Xarxa varen ser l'IES Antoni Maura, que com s'ha dit abans en fou el promotor; l'IES Porto Cristo, l'IES Pau Casasnoves i l'IES Juníper Serra. Aquest curs escolar s'hi han incorporat l'IES Guillem Cifre de Colonya i l'IES Sa Blanca Dona. En aquests moments, un total de sis instituts de les Illes Balears.

I quins són els objectius més destacats de la Xarxa?

Entre d'altres, l'impuls de la implantació de metodologies actives i de gestió d'aula, de models organitzatius i de gestió basats en la cultura cooperativa de centre; la recepció i la generació de formació, tant als centres com entre els centres; l'intercanvi de recursos per a la formació dels centres de la xarxa així com també d'experiències; el disseny i l'aplicació de sistemes d'avaluació del funcionament i de les activitats de la xarxa; i finalment la difusió de totes les bones pràctiques que feim. ■